

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetési és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.

Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalban, Demjén László

könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Voglierné (Neuer-Markt 11 sz.),

Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten:

Haasenstein és Vogler Urutca 13. Lang et Schwarz, Fürtöcztca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.

Nyitlter sora 20 kr.

Előfizetés

„Koloszvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. é.

Félre 6 frt. o. é. Evnegyedr. 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőséghez küldendők be.

Az előfizetés minden hó 1 és 15-ké-
től megújítható.

A „Koloszv. Közlöny“

szerkesztősége.

Szent-Agota július 22-én 1873.

Az idei „saison morte“ legkevésbé sem az, aminek lennie kellene; a természet maga sem viseli üdösen magát. Legalább a folytonos szelektől úgy látszik meg sem menekszünk. Az utcákról a leizavart port, szemetet úgy vágja az ember nyaka közé, hogy ez idő szerint sétálásról szó sem lehet. Másrónnan is hallunk bizonyu föld-rengések, véres polgárháborúk, egyház és állam közti surlódások fölött szomorú híreket.

Ilyen hullámvetéseknél természetes mi, kik a helyszíntől mégis távol állunk, sem maradhatunk a kisebb nagyobb lökésektől mentek. Ez az oka, hogy kedélyeink fogékonyabbak. Az események hatása alatt azután megtörténik, hogy a csüggedés bennünk nagyobb mérvet ölt, mint ahogy ezt a dolog természete kíváná. Szabadjon illusztrációul egy pár példát közszégi életünkől idézni.

Sokat ijesztettek a rozsdával! Hála istennek e nyavalya, mely Magyarországon s Erdélyben is több helyt a buzában nagy kárt okozott, vidékünkön sehol sem mutatkozott. Egyike gazdagabb aratásunknak veszi most kezdetét. A földmívelés nem üthet ugyan minden csorbát, minden fogyasztást helyre, melyet az eddigi rossz termésék gazdaságán ejtettek; de míg földje mivélésének jövőre is új erővel s jobb kedvvel nézhet utána; más részt módjában lesz, a magosra csigázott adók miatt zaklatókat is lerázni nyakáról.

A bécsi alkotmányos németek meghasonlása és meghasonlása is nagy gondot ad itten többeknek. Az éles szeműek abból a nagy Németországgal frigyünk meglázulását vélik kimagyarázhatni, mi szerintők, ha nem is rögtön, de lassankint Ausztria romlását vonná maga után. Ez baj volna. Mert egy hatalmas állam barátsága igaz többet ér száz tehetetlenlennél, az iránti sympathiának oly értelmezésben nem szabad adni, hogy miatta, szintén egy tekintélyes állam népei és felekezeteinek egyetértését és nyugalmát feláldozni tartoznánk. Bismarck vaskalapja alá nem férhetünk mindnyájan; azért üdvözlöve legyen oly intézkedés, mely a népek többségeinek rokonszenyével találkozik.

Egyébiránt a politikai vitaközvetésnél a szász nemzet eszélyesebb része hasznosabb dolgokra kezdé idejét fordítant. Ó legjobban érti miként kell az adott helyzetet előnyeit jó oldalát méltányolni, arra, mi megváltozhatlan mint a sz. írás, idejét s erejét nem fecsérlí.

Figyelmet érdemel napjainkban leginkább az, hogy a kolera minden felé ütögeti fel fejét. Elfojtására eddig nem fejtetet ki sehol a kellő erély; pedig e járvány veszélyes volta valóban megérdemelne, hogy lényegével tüzesebben foglalkozzanak az ahoz érték.

Ha van abban valami igaz, hogy csak oly helységeket látogat meg, a hol tőle nagyon félnék, ugy nálunk nem fogja széket teljességgel felüthetni. Nem történik itt semmi oly intézkedés mi a kedélyeket nyugtalanítaná.

A szemétdombok, mocsárok s egyéb cholera-fészkek, melyeket föltétlenül kellene, illatjukkal háborítlanul tömők és mőtelyezik a légkört. Most bebizonyul, hogy nem elég, ha a kormány csak rendeleteket küld a járvány megakadályozása végett, felügyelni is tartozik, hogy azok mindenütt szigorúan végrehajtsanak.

A jötekmény melege nálunk is kezd gyümölcsöt hozni. Rég török a fejüket, főleg a helység bírója és a pap, mi módon szerezzenek be akkora pénzüsszeget, melyen egy tanítót Bécsbe indit-

hassanak a világhiállításra. Tegnap az e célra rendezett concert az uti költségek mintegy felét hajtotta be. A közönségre nézve is élvezetes est volt; a betanult darabok előadása kevés kivánni valót hagyott fenn.

Legújabb táviratok.

Bécs, jul. 24. A „Presso“ azt jelenti, hogy Kerkapoly pénzügyminister ma ide érkezett, hogy Drepretis-sel a bankkérdésben tárgyalásokat folytasson. A károlyváros-fiumei vasut augusztusban fog megnyitattni.

Lemberg, jul. 24. A magyar keleti vasut részvényeseinek ma tartott gyűlésen körülbelül 10,000 részvény volt képviselve. A gyűlés egyhangulag elhatározta, az utolsó közgyűlés határozatai ellen tiltakozni. Schönberger bécsi szerkesztőnek indítványára, kinek beszéde általános tetszéssel fogadtatott, elhatározatott, hogy a magyar kormány e tiltakozásról táviratilag értesítessék. Krakóban hasonló czeleből szintén gyűlés tartatik.

Bécs, jul. 24. A kereskedelmi minister a kiállításnál a belépti díjat szombatira is 50 krra szállította le s így a beléptidj csak szerdán lesz egy forint.

Bécs, jul. 25. Zágrábból azt sürgönyözik a „N. Fr. Pr.“-nek, hogy Vakanovics báni helyettes az országgyűlés megnyitása ügyében Bécsbe hivattott.

Bécs, jul. 24. A persa sah f. hó 29-én ide érkezik; Innsbrücken keresztül fog utazni és a laxenbúrgi kastélyban fog lakni.

Páris, július 24. A baloldali mai ülésén elhatározta, hogy a nemzetgyűlés szünetje alkalmából nem fog manifesztumot kibocsátani, de kinevezett egy felügyelő bizottságot Jules Simon elnöklete alatt.

Genf, jul. 24. Perzsa és Schweicz között kereskedelmi szerződés kötöttet. A persa sah már elutazott Turinba.

München, jul. 24. Pforten volt min. elnök neje Ragatznál a gőzmozdony alá került és megöletett.

Bayonne, jul. 24. A carlisták felhagytak Elizondo ostromával. Dorregaray Estellába vonult vissza.

Egy római classikus író a cholera-ról

Fábián Gábor, e még mindig törhellen munkássága jeles tudósunktól olvastuk a következő sorokat:

„Nincs semmi új a nap alatt“ mondja az írásbeli böles. És valóban nagyrészt igaza van. Huszonegy évvel ezelőtt volt alkalmam foglalkozni e témával mellesleg, egy az akademiánál tartott philologiai értekezésemben (lásd Akad. Értésítő 1852. V. szám; ugy a museum 1853. II. kötete 66 — 83. lap.) melyben a hallgatók élénk érdekltségétől kísérve hosszú sorát előmutogattam oly dolgoknak, mik bár az újabb kor sajátainak nézetenek, már az ó világban mind meg voltak; s ennek valóságát minden egyes tárgynál magukból a régi classikus írókból idézett kétségtelen adatok által hitelesítettem. Például itt ezuttal csak egy pár ily dolgot említek meg a sok közül: Rómában már Cicero korában használatban voltak ugy a gőz-mint a zuhanyos fürdők; a nálunk nem oly rég új találmányként nagy garral híresztelt Meisner-féle csővek általi fűtést ugyanők ismerték; nőiknél a hamis hajak s mesterséges fogak szintén divatoztak; s b. E dolgokhoz tartozik a jelenleg nálunk uralkodó cholera is. Első feltűnését ennek Európában közönségesen 1831-ből datálják; holott hogy az Rómában már az ó classikusok korában otthonos volt; bizonyítja többek közt Cornelius Celsus, Augustus idejében élt igen jeles tollu classikus írónak (kit azért „Orvosok Cicero“-jának neveztek) „de Medicina“ című munkája, melyben lib. IV. cap. 11. a rendes betegségek sorában a cholera-t is „akkori orvoslás“ módjával együtt részletesen leírja.

Említvén ezt legközelebb jó barátaim előtt felkértem általuk, fordítanom le Celsustól ezt a cholera-ról szóló czikket s tegyem közé a helybeli lapban. (Alföld.)

Engedtem a felhívásnak; lefordítottam a czikket s ime ide mellékelve küldöm kizárólag az említett czélra, anélkül, hogy annak beléréke felől itéletet mondjak, mert ez nem engem laicust illet, hanem szakértő orvosaink dolga. Annit azonban meg kell jegyezmem, hogy a cholera-ról Celsustól adott leírás az ázsiai cholera-ról szól; mit bizonyít egyfelől az, mert közölt diagnossisa egészen egyez azével; másfelől az, mert az Ázsiával szomszéd Görögország csakis Ázsiából vehette át első kézből az Európába átlántalódott cholera-t, melyről Celsus görög orvosoktól szerzett ismertetést közöl.

Arad, július 22-én 1873.

Fábián Gábor.

Cornelius Celsus római classikus író „de Medicina“ című könyvében lib. IV. cap. 11. így ír:

A belek nyavalyáiról s elsöben is a cholera-ról.

A test benső részeiről átgyünk most a belekre, melyek éles és tartós nyavalyáknak vannak alávetve. Elöször is szólunk kell a cholera-ról, miután az ugy látszik, a gyomornak és beleknek közös nyavalyájuk. Mert hasmenéssel s hányással jár együtt, ezenkívül puffadás s bélesikarás kíséri; az epe fölül s alul kiömlik; az ürület először vizforma, azután olyan vízhez hasonló, mint a melyben a nyers hust mosták s színe néha fehér, máskor fekete vagy szürke. Innét a görögök e nyavalyát „epekorának“ neveztek el. Az említettek kivül ezen betegségnél gyakran a lábszárak s kezek összehuzódnak; nagy szomjuság és nehéz lélekzés áll be; mik mind összejövén, nem esuda, ha abban a beteg hamar meghal. Pedig nincs oly betegség, melyen hamarabb lehet segíteni, mint ezen.

Csak azonnal a mint az említett jelek mutatkoznak, minél több langy vizet kell inni és hányni. Ilyen vizet majd alig ihatni hányás nélkül, de ha mindjárt ez be nem következnék is, még is jó a megromlott anyaghoz ujat vegyíteni; és már az javulás jele, ha a hányás megszűnt. S mihelyt ez megtörtént, rögtön abban kell hagyni az ivást. Ha pedig csikarás van jelen: akkor a gyomorra hideg s nedves borogatásokat szükséges alkalmazni; vagy ha a has fáj, annál szinte efféle borogatásokat kell használni, de lágymelegen, hogy maga a has félig meleg szerek által ápoltsassék. Ha a hányás, hasmenés és szomj igen erőszakos, és az a mi kihányatik, még kissé nyers: nincs itt ideje a bor használásának, vizet sem szabad hideget, csupán langy-meleget adni. Egyszersmind a beteg orra alá ezetbe mártott pulegiumot (pólet), vagy borral meghintett árpaliszert, vagy fodormentát, vagy más hasontermészetű szert kell tartani.

Hanem mikor már a nyers ürület el van hártva, nagyon kell vigyázni nehogy a lélekzet elakadjon. Azért most már szükség elő venni a bort, melynek finomnak, zamatosnak, egy kis vízzel vegyítettnek kell lenni s vagy árpamalatát kell hozzáadni, vagy kenyeret bele aprítani, mit magában is jó a betegnek ennie; s a hányásor csak valamit gyomrából kihány, vagy hasából alul kibocsát, mindannyiszor ezekkel öt erősítgetni. Erasistratus azt mondta, hogy elsöben az itala szánt vízbe csak három, vagy legföllebb öt csepp közönséges bort kell vegyíteni, és ezután kicsinyenként lehet szinbort hozzáadni. Ha öt, a nyers ürülettől félye, eleinte mindjárt bort rendelt, nem ok nélkül tette ezt: hanem ha azt hitte, hogy a rendkívüli elgyengülésen három cseppel segíthetni, abban hibázott.

Ha a beteg kimerült s lábszára összehuzódtak, üröm-fűzeléket (decoctum) kell vele közben közben itatni. Ha testének végrészei hidegek, kegelni kell azokat melegített olajjal, melybe egy kis viasz legyen olvasztva s általában meleg borogatásokat szükség használni. Ha ezekre sem következik enyhülés: akkor kivül a gyomorra köppölyt vagy mustárt kell rakni. Mikor ez megtörtént, aludjék a beteg, másnap ennie nem szabad; harmadik nap vegyen fürdőt, aztán kicsinyenként étel által üdítgesse magát. Az álmot ha-

mar meghozza erejét; de vigyázzon, hogy magát ki ne fárasssa és a meghűléstől őrizkedjék.

Ha az elnyomott cholera után némi kis láz maradt hátra: hashajtóra van szükség s utána rendes étkekkel és borral kell élni. Azonban ez a nyavalya nemcsak éles, de a belek s gyomor közt is annyira megoszlik, hogy melyikhez tartozandó inkább, nem könnyű meghatározni.

A bécsi világkiállítás.

(Az állat festés a kiállításon.)

Július 27.

Az állatfestés újabb időben mint önálló művészet ág külön vált a tájkép festésztől, melynél mint eddig, ugy most is mint „staffage“ (háttér) tesz szolgálásokat. Hogy közeli rokonságban áll az állatfestés a tájképfestéshez, ez a legtöbb valamely állatfajt élénkbe állító képen félreismertellen s e körülmény ez utóbkiának bizonyos sajátágos jellegét kölcsönöz. Ezen állatokkal diszló tájképeken ugyanis az állat ugy, mint egyéb, vagy ha ugy vesszük az állat mint portrait (arozék) tökéletesen háttérbe lép annak fajagos rajza előtt, mely fajagos össz-alkota az állatnak egy egyesében sem található fel s egyedül a festő képzetében létezik. Az ily fajta képek e fogalomnak „átlat“ oly külső kifejezését adják, mely a staffage technikájában iskolaszerű alapját találja. Lát az ember maga előtt teheneket, juhokat, kecskéket, de egy állat ismerő sem fogja elhatározni tudni, vajjon melyik fajhoz (race) tartoznak az állatok s hogy továbbá ezen a vászonra halmozott ismertető jelek a természetben valahol, valamely állatalakotársón együtt feltalálhatók-e vagy sem. A festmények melyek a katalogusokban ily czimmel fordulnak elő: „Tájkép állatokkal“, vagy „tájkép tehenekek“, vagy „vihar staffage-zsal“ — a „vihar“ tudvalevőleg főszerepet játszik a staffageos tájképfestészetben — tehát e festményeken rendszeren a háttér technikájának tanítása alkalmával festeni tanult u. n. (festés) iskolai teheneket látunk, s ez iskola tanmódszere csakugyan régi lehet, mert a mai kori baromtenyésztéssel foglalkozó gazdaságokban, a melyek pedig a tenyésztés művészetében nem állanak valami magas fokon, ily tökéletlen állatalakokat többé találni nem lehet. Az említett módon üzött állatfestés tehát, a mezőgazdasági baromtenyésztés gyermekkorának felel meg.

A legtöbb valamely mezőgazdaságot valózó festmény háttéréül oly állatokat látunk lefestve, melyeket egy okszerű barom tenyésztő sem istállójában, sem legelőjén meg nem túrne. Mihelyt az e nembeli festészet technikájáról ítéletet hozni nem akarunk, nincs bajunk a festővel ugy mint művésszel, de igen is bajunk van a festővel ugy mint kinek a természetet szorgosan kellene megfigyelnie s ha ily szempontból ítélnék, akkor sajnálatunkra azon igen kemény ítéletet kell kimondanunk: hogy a legtöbb állatfestőnél hiányzik az érzék a szép vagy legalább a célszerű állatalakok iránt; pedig valamely állatalak czéljait egyedül az állat gazdasági tekintetbeni hasznosságát tekint-hetjük. A mily különféle módon használtatnak fel gazdasági tekintetben az állatok, ép oly különböző nézve szélestér kinálkozik az állatok oly annyira változatos alakzatainak festésére. Felismerjük ugyan a jelenkor állatfestményein is a legkülönbözőbb helyzeteket (Situationen), a lelki állapotok különböző kifejezéseit az állatok arcán s azok magatartásában, de mindezt majdnem mindenütt ugyanazon alakokkal látjuk párosulni. Nem a természet alakgazdasága, mely főleg a házi állatok tenyésztéséi terén mindenkinél első pillantásra szembeötlök, hanem az iskola szablonja, mely hagyományos technikájával igyekszik a Staffage-nak érvényt szerezni, hozza létre a „művészi“ állatokat tájkép-festésznél vásznán.

A műalkotások ez osztályába sorozhatók a műcsarnokban kiállított a staffageos tájképfestmények nagyobb része. E festmények létrehozóinak nagyobb része különben nem is tart igényt az „állatfestő“ czimre. Ők megelegésnek azzal, ha mint „tájképfestők“ részesülnek elismerésben.

A tájkép- és állatfestés küszöbén egy férfival találkozunk, ki Bonheur Róza és Sir Landseer mellett, mint állatfestő a legjobb hír-

névnek örvend, pedig már jó darab idő óta, ez Troyon Constant francia művész.

O e helyt 12 vagy 13 részben megszábasu festményt állított ki, de e képek közül alig kettő-három foglalkozik az állatokkal, úgy mint egyekkel, a többiekbe az állatok csak háttérül (Staffage) szolgálnak. A legkisebb ezen szorosabb értelmében vett állat festmények közül kétség kívül a 614. számú, melyben egy juhnyáját látunk lefestve, a mint az a keletkező vihar elől egy árok-utban menekülni igyekszik. A juhok, úgy mint a mély ut kimagasodó szelén szaladó magaslábu juhászok a részletekben a legnagyobb tökélyvel vannak visszaadva, de az arczak kifejezése, mi agályt sem mutat, mit pedig ily helyzetben várni lehetne. A kép maga élénken emlékeztet a műkedvelők által előadott szerettelt élő csoportokra, ingerkedik a szemlélővel — szép ugyan, igen szép még juhtenyésztőt is kielégíthetők, az alakok az alakokban ugyanily a részletekig terjedő élethűséget látunk ugyanazon festő egy más festményén „két egybelánczolt babos vadászok a nádasban“ (625. sz.)

Szorosabb értelemben vett állatfestményként szerepelhet a 615. sz. két tehén és juhok, a mint a vihar elől menekülni. Semmi szépet ez állatokon találni nem lehet, de a helyzet igen természetű, kétség kívül technikája is tökéletes, főleg a távol álló szemlélőre nézve. Troyonnak többi festményei: „Tájkép staffage-zsal“ semmi részletezést az állatokban nem mutat. Az újabbkori tájkép festők közül Troyon Constant (meghalt 1865-ben) a staffage nagymestere, de az állat tenyésztőtől feltétlenül az állatfestés mestereül el nem ismerheti.

Minthogy már egyszer Troyon a műcsarnok francia osztályában vezetett, el nem mulaszthatjuk két állatfestményre hívti fel a figyelmet, melyek mindenike részletekben kitűnő kivitelűt mutat; az egyik a 403. sz. kép Charles Julien de la Rochenairé-től: „három tehén a legelőn“, melyek közül kettő heverész, a harmadikat, a fennálló épen fejk. E tehén igen természetűen van visszaadva, ellenben a legelő tisztán ideálisulva van. Oly nemű füvek és növények, mint itt e képen, a természetben a legelőkön nem találhatók.

E képen a tájképi a háttér. A másik festmény, mely szintén figyelmet érdemel a 19. sz. Anteroche Alfred-től: „normandiai tehének az erdőben“, az előtérben tehén és borjú, a háttérben több tehén, melyeket épen fejk.

Minő természetűek azok a cath. alapok?

Jelentése az 1869/72-ki magyar országgyűlési képviselőház bizottságának a vallásallapról. Megvilágítva Bacsák Imre által.

XX.

Soha az állam-nyomort, mely az egyházi javak és alapok elkobozását legújabb időben követte, kézzelfoghatóbban nem rajzolta senki, mint egy legújabb munka ily cím alatt: „Az egyházi javak saecularisatioja Francia-, Spanyol és Olaszországban. Pésten 1872.“ Kitérnek ebből, hogy a három szerencsétlen országban az egyházi javak elkobozása óta a társadalmat az általános feloszlás veszélye fenyegeti. Franciaországban azon összegek, melyeket 1802-től fogva napjainkig cultus-

budgetre fizetett a nemzet, már eddig is jóval meghaladják a harmadfél milliárdot, vagy is az 1790-ben lefoglalt és eltékozolt egyházi vagyony értékét; id. m. p. 17. — Spanyolországban az egyházi javak lefoglalása után iszonyu geometrikai progressióban emelkedett a deficit, úgy hogy 1865-ben 634 millió real volt az. Mon kereskedelmi miniszter pedig már 1845-ben számokkal mutatta ki, hogy már akkor az állam 550 millióval többet fizetett cultusbudgetre, mint a mennyit az egyházi javak eladásából bevett, id. m. p. 29. 31. Olaszországban 1866-ban az olasz királyság államadósságai nyolcz milliárdnyi tőkét képviseltek; négyszer annyit, mint hét év előtt, midőn az egyházi javak még el nem adtak. Id. m. p. 45.

A kormány nyomorúságosan vajudott az egyházi javak pénzértékének elhelyezésével. Egyik bankártól a másikhoz futkosott. Rothschild azt lelelte Ferrera pénzügyminiszternek 1868-ban: „Soha sem volt szándékunk önöknek a clerus üldözése és megsemmisítésében eszközök gyanánt szolgálni.“ Id. m. p. 59. — Girardin Emil a híres publicista a „Liberté“ című lapban bezzeg egészen más elvet állított fel az egyházi birtokok felelő, mint a t. albizottság, a korhaladás — „az állami fejlődés“ ürügye alatt. „A clerus vagyona ugymond, bármely jogozimen nyerte és bármily alakban bírja, ha törvényes uton szerezte, elidegeníthetlen tulajdonjogát képezi. Az állam mindig csak a tárgyra lehet tekintettel, nem a személyre. A birtokban más egyenlőtlenségnek nincs helye, mint annak, melyet azok értéke megalapít.“ Id. m. p. 57. Hol marad a t. albizottság a maga korszerű megkülönböztetésével a nemesi és egyházi, az adományozási és alapítványi javak közt?

A párisi pénzházak beismerték, hogy oly állam pénzügyei a legsiralmasabb állapotban vannak, mely egy, milliók által istennek hitt intézmény kifosztásához kényszerül fordulni; és oly államban a politikai állapotok nem bírnak az állandóság biztosítékával, hol a jog és igazság alapjai feldulnak. U. ott p. 60. „Örültség volna az egyházi vagyony kedvező liquidációját, és ezen pénzügyi operatio rendes lefolyását remélni.“ U. ott p. 68. Ki is mondták a pénzügyi comiték úgy, mint Sella miniszter nyíltan, hogy az olasz közügyek fekete pontjai között az egyházi javak eladása a legfelelőbb. U. o. p. 90.

A legélesebb gunya a sorsnak Olaszországban az, hogy minél szélesebb teret nyer az egyházi javak eladása, annál nagyobb mértékben emelkedik az államadósság úgy, hogy csak kamatai az államadósságnak 1870-ben közel hétszázmillió frankon állottak: elannyira, hogy a liberál pártok sürgetik most már az egyházi testületek eltörlésének megszüntetését. U. o. p. 101. 104. Tartózkodunk ezen munkának további kiaknázásától: csak annyit mondunk, hogy egy jó szándékú országgyűlés képviselő sem nélkülözheti eme tisztán hivatalos kultúrákból merítő munkát, és ha ezt olvasta, és mégis a t. albizottság elveit osztja, akkor valóban nem csak jelleme; de józan esze felett is kétségbe kell esnünk.

3459. 1873. sz.

Hirdetmény.

Az 1873-ik évre kirótt jövedelmi adókról készült lajstromok a városi adóhivatal 24. számú irodájában az 1868-ik évi XXVI. törv. czikk 27. §-lye értelmében közszemlére kitéve vannak, hol

latioakat, miket véghez kell vinni addig, míg a retorta a mintából kijött s a kellő leszártatás után alkalmassá válik a kiégettetésre. A retortának eme kiégetése hatalmas egy operatio ám, mely nem kevesebb mint 18, 24 órából álló napot vesz igénybe. Az első 6 napon közepszerű tüzőn hevítik, a következő 6 napon a kemence cseresnyevörös izzó melegeztetést, az utolsó 6 napon a fűtessel megint alább hagynak, annak megakadályozására, nehogy az igen gyors kihűtés által valami szerencsétlenség támadjon. Ez elővigyázati rendszabályoknak köszönhető, hogy retorták még eddig nem törtek el s ez okból kellőképp vannak kiégetve azok s tökéletesen alkalmasok arra, hogy a nagyfokú hő, mely reájuk a lepárolási műhelyekben várakozik, veszedelem nélkül kiállják.

E műhely egy roppant nagy csarnok óriási kemencékkel, melyekből öntött vasból készült csövek nyulnak ki. Nem hallani itt egyebet a lángok pattogásánál s a szemmerítő lapátokkal okozott zajnál. Nyolcz telepet rejt magában a csarnok, mindenik telep 16 kályhát foglal magában s mindenik kályhában 7 retorta égettetik. Ha egy hosszú vashorog segítségével a kályhák egyikének ajtaját kinyitják, egy fényes vörvörös tömeget látnak, melyben eviselhetetlen féhérségű fénylő pontok táncolnak ide-oda; a kályhák külső oldalán öntött vasból készült holmikát látunk kinyulni: ezek nem egyebek, mint a retorták paizsforma ajtóval elzárt nyakai. Mindenik retortanyakból külön cső megy ki, mely miután a telep földelzetének magaslatáig ér, ott ferdészerűen behajlik s aztán fekete pléhből készült teknőbe, melyet barillet-nek (hordócska) neveznek — végződik. A barilletből egy rakás cső hág fel, melyek egy a műhely földelzetének magaslatán végigvonuló roppant vastag vezetékbe (a collecteurbe) e gyűsülnek e kívül még e barilletből egy vízszintes cső is indul ki,

is mindenki a rárovnai ajánlott jövedelmi adó mennyiségről a belvárost illetőleg f. évi augusztus 2-ig, a külvárost illetőleg augusztus 20-ig tudomást szerezni igyekeztek, mivel az adó kirovó bizottság tárgyalásait az alábbi sorrend szerint folyó évi augusztus 4-én a városház 4-ik számú közgyűlési termében megkezdvén, ha ezen javasolt adó-mennyiség ellen indokolt kifogása van, annak előterjesztése végett személyesen vagy megbízottja által megjelenhet, meg nem jelenése esetében az adó-mennyiség kihallgatása nélkül fog megállapítani.

A város részek az adóbizottság elnöke megállapítása szerint következő sorrendben vétetnek tárgyalás alá:

Belvárosban:

1. Tisztviselők, Felek község és a nemzeti színház tagjai jöv. adója folyó év augusztus hava 4-ik napján.

2. Óvár tized f. év augusztus 5, 6, 7-ik napján.
3. Belmonostor tized „ 8, 9-ik „
4. Belszén tized „ 11, 12-ik „
5. Belközép tized „ 13, 14, 16-ik „
6. Belmagyar tized „ 18, 19-ik „

Külvárosban:

7. Külmagyar tized f. é. auguszt. 21, 22-ik n.
 8. Külközép tized „ 23, 25-ik n.
 9. Külszén tized „ 26, 27-ik n.
 10. Külmonostor tized „ 28, 29, 30. n.
 11. Kétközéti t. f. é. septemb. 1 és 2-ik n.
 12. Hidelvi tized „ 3, 4-ik n.
- Sz. kir. Kolozsvár város közigazg. tanácsától 1873 jul. 24-én.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, július 26.

— **Hátralékban levő t. előfizetőinket** kérjük, méltóztassanak az illető összegeket hozzánk mihamarább beküldeni.

A „Kol. Közl.“ szerkesztősége.

— **Király és Királyné** ő felségeik 24-én meglátogatták a világkiállítást. A királynét b. Noposa és Ferenczi k. a. kísérette Előbb ő felségeik oszonáltak a „császári pavillon“-ban azután b. Schwarz által vezetve — a királynét ő felsége a király vezette karján, — legelőbb azon pavillont látogatták meg, mely mozaikszőnyeg apró darabokból van összerakva; majd felkeresték a zeneszerekrények pavillonját. Több mint 1000 látogató tolongott a felségek után és nyomában. Utóbb a „N. fr. Presse“ pavillonjába tértek be a felségek s innen egy fertály órai mulatás után átmentek a francia bizományok raktárába s onnan az ipar-palota folyosóira tértek folyvást nagy tömegtől kísérvé. Ő felségeik hét órakor távoztak a világkiállítási téről.

— **A királyné számára** megvásárolták vadásztanyának Káposztás-Megyeren Bottlik Lajos ur szép villáját. Az alkut b. Wenckheim Béla miniszter kötötte meg 43,500 frtért.

— **Városi főispán m. Filep Sámuel** ur átiratot vett a nmélt. belügyminiszterüdtől, melyben felszólítatik, hogy a nála jelentkező orvostudorok, okleveles szébeszket és végzett egyetemi orvostanhallgatókat, kívánat szerint, küldje ki a cholera-járvány által meglátogatott vidékekre. Az orvostudorok 6 frt. és a sebészek és végzett egyetemi orvostanhallgatók pedig 4 frt. o. é. napi díjt

mely a kályha falazatának hosszába lenyulnak s a talapzatában látszik elenyészni s egy földalatti csatornával áll összeköttetésben. Könnyen kitárolhatni, hogy mi megy itt végre: a gázalakanyagok, a melyek a felhagyó csövekben felszallnak a collecteurben gyűlnek egybe; a tömör vagy cseppfolyó anyagok pedig, melyek a barillet-ban rakódtak le, innen megint távoznak s egy számkra készített vezetékén a földbe jutnak.

A telepek előtt közszen halmok állnak, az anyag a kályhával szemközt áll, a melynek azt el kell nyelnie. Mindenik 8 kályhából álló féltölepet 8 ember gondoz és lát el a szükségessé: egy lapátoló, egy tamponeur és négy déluter. A retorta fel van nyitva, a két charzeur (vagy lapátoló) előlép, hatalmas lapátokkal fellapátolják az előtűt elterülő közszen anyagot s azt a retortába dobják. Ere rögtön következik a meggyújtás; alig ért a közszen a retortának tüzből veresre izzott agyagához, rögtön fel is lángol. Két perc alatt meg van tömve egy retorta, s körülbelül 140 kilogrammu közszenet fogadott magába. Ez emberek rendkívül ügyesek, egy részleteske, bármily parázs szenfor-gácsoska sem megy karba azalatt míg a retortába jut. Ha ez utóbbiak 2 1/2 meternyi magasságban feltűnnek a föld felett, akkor három tempomba töltik meg őket: az ember lehajlik s tele veszi a lapátot, felemelkedik s egész magasságban kiegyenesedik karjait szorosan vízszintes irányban tartva egy mozdulatál az izzó torokba löki a fellapátolt fekete tömeget. Ez oly pontossággal történik, mibe valami fabábszerű van s egyáltalán nem látszik embernek lenni.

Mihelyt megkapta a retorta a maga adagját, megragad a tamponeur egy fedőt, egy azon harántul keresztül vonuló vasnál gyorsan a retorta nyak illett rovtákaiba kap; egy csavarítás a fődöt még szorosabban a retorta nyakaszorítja, még

kapnának és a kívül az oda- és visszautazás költségei lesznek megtérítve.

— **A görög k. érsek** megválasztására sept. 7-re hivatott egybe a congressus. Julius 29-ki ó. napt. fog a választás kihirdettni, aug. 3-án és 5-én választják meg a 20 világi és 10 egyházi póttagot (az 1870. szervezett 155 §-a értelmében — a 120 tagu egyházi congressus ezek által egészítettven ki.) Az érseki consistorium erre vonatkozó határozatait P o p a s u karán-sebesi püspök elnöklelte alatt hozta.

— **A műkedvelő társulat** szorgalmasan tartja próbát Tóth K. „Nők az alkotmányban“ című magyaros vígjátékából. Az egyes szerepek a legjobb kezekbe kerültek s így remélhető, hogy az előadás, melyben új szereplők is fognak fellépni legjobban fog sikerülni. Az előadást közelebbi városnapra tervezik, ha a kolera szelidülése engedni fogja.

— **A locomobil gőzgép** és cséplőgépek kezelésére alkalmas egyének kiképzése céljából a földmívelés ipar és kereskedelemügyi m. kir. ministerium által Budapestben rendezett tanfolyam befejeztetvén, azt 20 rendes és 7 rendkívüli tanuló végezte. Ezek közül a vizsgát 25 jó sikerrel letette. Ugyanezen egyének a gőzgépek felügyeletére jogosító szabályszerű vizsgát a műegyetemen jó sikerrel letették. Ezen tanfolyam által, melynek ismétlése szándékoltatik, a ministerium a fentebb említett gépek vezetésére alkalmas egyének hiányát kívánt segíteni. A cséplési időszak beállván figyelmeztetik a gazda közönséget, hogy ezen egyének fel fogadása iránt magót Hasenauer Ottó gépész mérnök ural (lakik Budapest váczai ut Garret és Koczó gépgyár) érintkezésbe teheti. A földmívelés ipar és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumtól.

— **A „Hilaria“** elmaradt dalestélyét holnap (vasárnap) tartja meg az „Ujvilág“-ba, ha az idő most se kedvezne, akkor jövő hó 3-ra halasztatik a dalestély.

— **Regatta a Bosporuson.** Junius 27-én a konstantinápolyi „Yachting and boating club“, melynek elnöke Hobart basa, nagyszerű regattát rendezett. A versenyre óriási közönség jelent meg. Az első szám gondola-verseny volt, melyben az osztrák-magyar lobogó győzött. E gondola a Lloyd-társulaté, és már tavaly is levette versenytársait. A második díjat az orosz hajótársulat gondolája nyerte.

— **A cholera pusztit** Szászváros székében s Hunyadmegyében is, így Perkaszon és Balomíren, Benczenzen, Gyalmáron, e falvakon 2—10 eset is fordult már elő.

— **N.-Szebenben a katonaságnak** jó orvosságot adnak a cholera ellen, szereztek valódi ó-bábolnai bort s minden legény kap fél fertályt naponta.

— **Koleraorvosnó.** Szabolcs vármegyében Aszarcson hatvan koleras beteg közül csak három halt meg. A betegek orvoslása a következő: Czobel-Vay Éva gnő felül hintójába, naponta 2-er viz egy kosarat megtelve orvossággal, egri borral, erősítőekkel; fölüllet kocsiára még egy községi előljárót, a ki őt házról-házra vezeti; ottan leszállnak, bemennek, orvosságot adnak, vizsgálnak és a tisztaságról gondoskodnak. És hogy a grófnő intézkedései sikeresek legyenek, tart saját költsé-

egy második csavarítás s a göreb légmentesen el van zárva s az átalakulási folyamat ettől kezdve láthatatlanná válik. Tudjuk ugyan jól, hogy hol van a gáz; de látni azt senki sem fogja egész odáig, midőn a gáztartóka fényleni fog; addig földalatti titokteljes életet folytat. Jó lesz, ha már most a kályhától, mely azalatt, hogy nézők, hogy miként végzik az emberek dolgaikat, majdnem elégeté arcunkat távozzunk. Hisz úgy is elvoná a gőzmozdony éles fűtve, mely ép most kezd hangozni, egy pillanatra figyelmünket. Közszenet hozó vonat érkezett meg, az egyes kocsiok a műhelyben állanak meg s itt veszik le terüküket. Egyenesen Belgiumból jönnek, a hol valószínűleg épen a bányák-nál rakták terükkel. Ha a jó párisiak a XIV. Lajos korából, kik alrendőrfőnököket La Reyniet áldák akkor, midőn estenként a csöngettyűs ember az utcákon végig ment, hogy jelt adjon a lecsúngó lámpák meggyújtására, ha a párisiak ma feltámadnának és látnák, hogy mily csudákat lehet mai napság minden fáradság nélkül végezni: akkor ezt sátn művének tartanák. Hisz ennek előtte ennének csekélyebb dolgokért égették el az embereket! —

Négy óra elteltével a fődöt a retortáról eltávolították, az első művelet be van fejezve, a lepárlás megtörtént.

A közszen leszolgáltatta már a világító gázt s lett belőle coaks. Horgos végű vas póznák segítségével hozzák ki a delecteurok a coaksot a kályhából; a fekete pléből készült targonczákon kiviszik azt az udvarra, ott halomra öntik, vízzel lelocsolják, lehűtik s később a fészterben felgyújtják. Most már fűtő anyagul fognak szolgálni, a gáztelepekben, benn a városban a vendéglők és gáz-dasszonyok konyháiban.

(Folyt. következik.)

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főtér br. Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIRÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

könyvnyomdai munkákat.

Alólírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonnan felszerelt és izletes be-
tükkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözüvények, rovatos ívek, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek,
baromútlevelek, vásárczédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 frt.**

Felvállal könyvnyomdai munkát is.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve,
hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szereztetnek be. és azok a **hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak**,
a **legsükségesebb mintázatokból kész raktárt tart**, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövi-
debb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.